

109
93
Z'Verd.

FOTO WIM RUIGROK

Woningen van architectenbureau Tangram aan de Croeselaan in Utrecht.

Romantisch park dankzij wiebelend plankier

Architectuur

Tangram: 67 woningen met parkeergarage, supermarkt en Open Universiteit.
Mecanoo (team Francine Houben): 203 woningen met parkeergarage en parkeerleg. Vondellaan en Vondelpark, Utrecht. In gebruik: zomer 2002.

Op een bankje zitten in een woonwijk, en dan begint de grond te wiebelen. Dat is een vreemde sensatie, maar wel één die iedereen kan overkomen tussen de nieuwe woningen in het Utrechtse Vondelpark.

De 'grond' waar hier de voordeuren op uitkomen, is in werkelijkheid één groot plankier, met gaten erin waardoor berkenbomen groeien. Het is een prettige, auto-loze plek maar er hoeft maar een fiets op te rijden, een kind op te hollen, of alle grond onder de voeten trilt.

Toch is dit plankier, ondanks zijn getril, op zichzelf een slimme vondst van het Delftse architectenbureau Mecanoo. Hieronder

gaan namelijk de auto's van alle bewoners en bezoekers schuil. Vier rijen woningen zijn met zo'n dubbel grondvlak aangelegd: de voordeur aan de verhoogde houten laag, de achterdeur beneden op de uitgegraven parkeerlaag. Dankzij deze opzet kon het gehele gebied eromheen worden ingericht als een romantisch park, met heuvels en wandelpaden.

Aan die paadjes staan de overige gebouwen van het project: rijtjeshuizen langs de kant die aan een lage woonwijk grenst en kloekke appartementsgebouwen naast oude randbebouwing die juist monumentaal en hoog is. Waar de opdracht slechts bestond uit zo'n 200 woningen in een druk deel van Utrecht, is nu een groene oase ontstaan in de stad.

Dubbel grondgebruik kan inderdaad een effectieve manier zijn om dichtbebouwde gebieden woonbaar te houden. En het kan op meer manieren, blijkt, want vlak naast dit Vondelpark van Mecanoo, is nog een tweede ge-

bouwencomplex gerealiseerd waar de dure Utrechtse stadsgrond dubbel werd gebruikt.

Langs Vondellaan en Croesestraat bouwde het Amsterdamse architectenbureau Tangram 67 woningen, en verschillende voorzieningen, op een miniem stuk terrein waarvoor de opdrachtgever (Interheem) oorspronkelijk slechts veertig woningen dacht te kunnen realiseren. Dit geheel werd volledig in bestaande bebouwing ingepast.

Tangram, vernoemd naar de bekende Chinese puzzel, wist die 67 woningen op wonderbaarlijke wijze in elkaar te vlechten. Zo'n twintig kwamen terecht in de toren op de hoek, boven een brede voet waarvan zowel de Open Universiteit als een supermarkt zijn gevestigd. Voor de rest van de woningen is het zeldzame fenomeen van de dubbele straat toegepast: parallel aan de Croesestraat kwam een verhoogde binnenstraat waaraan een deel van de woningen zijn voordeur heeft.

Wat in de Croesestraat gewone rijtjeshuizen lijken, zijn dus de buitenkant van een gevarieerd complex waarin grote diepe woningen worden afgewisseld met brede, ondiepe appartementen en met maisonnettes waarvan de bewoners naar hun dakterrassen gaan via loopbruggen over die binnenstraat heen.

Zowel Mecanoo als Tangram had met het dubbele grondgebruik in de eerste plaats één doel voor ogen: in de drukke stad, tussen dichte bebouwing, toch open ruimte te creëren. Daarin zijn ze ook geslaagd, en dat Mecanoo plankier wat wiebelt en Tangrams woningen soms donker zijn, valt bij die verdienste in het niet.

Die open ruimtes zijn zelfs baanbrekend. Mecanoo maakte een bijzonder fraai park waarvan de architectuur het idyllische karakter nog versterkt: ruige rode baksteen in combinatie met de helderwitte, gladde elementen die in de moderne traditie juist met een park worden geassocieerd.

Tangram, dat goedkopere woningbouwcategorieën kreeg toebedeeld, wist behalve die verhoogde straat ook nog een verhoogde tuin met waterval te realiseren (die helaas door aannemersperikelen nog niet af is).

Eén probleem is echter in beide projecten onderschat. Rustige, autovrije woongebieden vergen in een stad extra veiligheidsmaatregelen. Tangram besloot geen hekken te plaatsen terwijl Mecanoo's hekken ondanks hun bamboeachtige tralies er heel armoedig uit blijven zien.

Hier mist een overkoepelend, preventief beleid. Dat betekent niet dat deze twee hoopvolle en inventieve projecten moeten worden omringd door een afwerend hekwerk. Eerder zouden ze zijn gebaat met fraaie poorten die passen bij de architectuur en die, als de bewoners dat willen, kunnen worden afgesloten. Maar die zo mooi en sterk zijn vormgegeven, dat sluiten meestal overbodig is.

Hilde de Haan